

діалогічного мовлення), то його безперечними перевагами варто вважати стимулювання творчого мислення, створення позитивної емоційної атмосфери, формування впевненості, підвищення самооцінки іноземних студентів. Важливе поєднання в цьому методі мовної та загальноорозвивальної мети: створення сюжетних текстів і їх презентація в аудиторії однокласників сприяє формуванню комплексного чуття української мови і розвитку особистісно важливих рис, таких як креативність, емпатія, психологічна спостережливість, вміння слухати співрозмовника, ставити себе на місце іншого тощо.

Перспективи подальших досліджень порушеної проблеми полягають передусім у практичній площині – добір українських художніх текстів для роботи в іноземній аудиторії та створення до них завдань, важливе місце серед яких посідають творчі, зокрема із застосуванням методу артефактів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильєва Л. Роль художнього тексту в процесі навчання іноземної мови (комунікативна компетенція, комунікативна стратегія). *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів, 2008. Вип. 3. С. 223–229.
2. Матрон Е. Д. Художественное произведение на уроках иностранного языка Москва: Флинта: Наука, 2002. 296 с.
3. Станкевич Н. І. Домашнє читання як дидактичний прийом у навчанні української мови як іноземної. *ТЕКА Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych*. Rocznik 2012. Tom VII. S. 158–167.
4. Швець Г. Д. Теорія і практика навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей: монографія. Київ: Фенікс, 2019. 529 с.
5. Швець Г. Д., Торчинська Ю. О., Літвінчук А. О. Читаймо українською: навч. посіб. з укр. мови для інозем. студ. / За ред. Г. Д. Швець. Київ: Фенікс, 2012. 112 с.

УДК 378.6.016:81'243.147.091.33

Шерстюк Н.О., Танько Н.Г.

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕМЕНТІВ СУЧАСНОЇ МЕТОДИКИ CLIL У НЕМОВНИХ ЗВО

У статті розглядається роль предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) студентів немовних спеціальностей вищих навчальних закладів. Глобалізація, соціальна і економічна інтеграція мали значний вплив на формування нових підходів у викладанні іноземної мови, що дозволяє найбільш ефективно вирішувати завдання підготовки в вузах кваліфікованих фахівців у всіх галузях зі знанням іноземної мови, зокрема, мови професії. Досягнення цієї мети забезпечується встановленням безпосереднього зв'язку між іноземною мовою і предметом спеціальності, де іноземна мова використовується одночасно як об'єкт вивчення і як засіб у вивченні предмета.

Ключові слова: професійна компетентність, інтегроване навчання, інтеграція, професійна комунікація, іноземна мова для немовних спеціальностей.

The article is devoted to the role of the subject-language integrated teaching of students of non-linguistic specialties of higher educational institution. Globalization, social and economic convergence have had a significant impact on language learning. CLIL is a dual-focused educational approach in which the non-language subject is taught with and through a foreign language with the objective of achieving the best

possible results in the shortest time.

Key words: *professional competence, integrated training, integration, professional communication, foreign language for non-linguistic specialties.*

Статья посвящена роли предметно-языкового интегрированного обучения студентов неязыковых специальностей вузов. Глобализация, социальная и экономическая интеграция оказали значительное влияние на формирование новых подходов в преподавании иностранных языков, позволяющих наиболее эффективно решать задачу подготовки в вузах квалифицированных специалистов во всех отраслях со знанием иностранного языка, в частности, языка профессии. Достижение этой цели обеспечивается установлением непосредственной связи между иностранным языком и предметом специальности, где иностранный язык используется одновременно как объект изучения и как средство в обучении специальному предмету.

Ключевые слова: *профессиональная компетентность, профессиональная коммуникация, интегрированное обучение, интеграция, иностранный язык для неязыковых специальностей.*

В умовах модернізації вітчизняної системи вищої освіти професійно орієнтоване вивчення іноземних мов у немовних ВНЗ стає константним підходом. У зв'язку з цим виникає необхідність використовувати сучасні форми і методи навчання іноземної мови, які забезпечують максимально ефективну реалізацію програмної підготовки [1, с. 25].

У більшості вищих навчальних закладів, згідно з навчальною програмою, інтенсивне вивчення іноземної мови (найчастіше англійської) студентів немовних спеціальностей закінчується на другому курсі. Відсутність постійної мовної практики протягом наступних років навчання спричиняє поступову втрату комунікативних навичок. Тому виникає потреба в інтегруванні іноземної мови та фахових дисциплін протягом усього періоду навчання у вузі для студентів.

У сучасних освітніх методиках, що включають в себе паралельне вивчення як іноземної мови, так і профільного предмету, можна виділити методику предметно-мовного інтегрованого навчання (Content and Language Integrated Learning – CLIL), яка здатна вплинути на формування необхідних компетенцій у студентів медичних, технічних, гуманітарних та інших напрямів у вузах [4, с. 7]. Специфіка даної методики полягає в тому, що знання мови стає інструментом вивчення змісту предмета. Основна увага приділяється змісту спеціальних текстів та необхідній предметній термінології, які є невід'ємними частинами методики CLIL. При цьому мова інтегрована у програму навчання, а необхідність занурення в мовне середовище для можливості обговорення тематичного матеріалу значно підвищує мотивацію використання мови в контексті досліджуваної теми.

Термін Content and Language Integrated Learning (CLIL) був введений в 1994 р дослідником в області багатомовної освіти Девідом Маршем (David Marsh) у процесі роботи по координації досліджень про стан мовної освіти в Європі [6, с. 4]. Це призвело до загальноєвропейської дискусії, експертами в якій виступили представники Фінляндії та Нідерландів. Обговорювалося питання про те, як використовувати досвід передового навчання іноземним мовам, який був знайдений в певних типах приватних шкіл, в навчальній програмі державних шкіл і коледжів. У той час інтерес до методики предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) був також пов'язаний з політичною ситуацією в Європі і

європейськими освітніми стандартами. Як зазначає Девід Марш: «Політичним поштовхом послужило те, що міграція між європейськими державами вимагає більш високого рівня мовної компетенції щодо внутрішніх мов, що було актуальним в той період часу» [7]. Тепер, в сучасному світі, концепція CLIL стала не тільки способом для отримання доступу до додаткових мов, а й залученням інноваційних практик та методик в навчальний план в цілому. CLIL як підхід поступово набирає визнання в європейських країнах. Тенденція в навчанні через методику CLIL буде все більше і більше використовуватися в майбутньому у більшості країн Європи [2, с. 45].

У 1994 році також було сформовано і затверджено саме визначення предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL): «Предметно-мовне інтегроване навчання або CLIL – це двонаправлений компетентнісний підхід до навчання, в якому іноземна мова використовується для викладання як основного предмета, так і для вивчення самої мови» [6, с. 5]. CLIL інтегрує способи вивчення предмету і самої іноземної мови. Використовуючи CLIL, студенти можуть вивчати один або кілька предметів іноземною мовою, найчастіше англійською мовою. Однак не передбачається, що студенти можуть спочатку професійно говорити іноземною мовою перш, ніж розпочати вивчення профільного предмета. Вони вивчають мову і предмет паралельно.

Софія Іоанна-Джорджія (Sophie Ioannou-Georgiou) і Павлос Павлу (Pavlos Pavlou) стверджують, що серед особливостей методики CLIL можна виділити три основні аспекти:

а) Вивчення іноземної мови, інтегрованої в зміст самого предмета. Студенти вивчають іноземну мову за допомогою полегшеного змісту предмета.

б) CLIL має своє походження в різних соціально-мовних і політичних контекстах і відноситься до будь-якої мови, віку та рівня освіти: від дошкільного, початкового до вищого, професійного навчання. У цьому сенсі CLIL відповідає всім європейським освітнім програмам, призначеним для всіх громадян, де вважається, що багатомовність і мультикультуралізм сприяють інтеграції, розумінню і мобільності серед європейців.

с) CLIL – це підхід, який передбачає розвиток соціальних, культурних, пізнавальних, лінгвістичних, академічних та інших навичок навчання, які сприяють досягненню в області вивчення, як самого предмета, так і мови [5].

Англійська мова як «домінуюча» широко використовується в багатьох європейських вузах. У зв'язку з цим, велика кількість європейських дослідників в області інтегрованого навчання предмету і мови (CLIL) виділяють дану методику, як унікальний спосіб вивчення відразу кількох предметів.

Методика CLIL набуває все більшої популярності у викладанні іноземної мови професійного спілкування в українських вузах, що, на нашу думку, обумовлено низкою факторів. Перш за все, сучасна вища освіта направлена на підготовку фахівця, що володіє не тільки спеціальністю, але і професійними навичками іноземної мови. Крім того, англійська мова все більше стає мовою викладання програм післядипломної освіти. Не менш важливим також є той факт, що активне володіння навичками професійної комунікації англійською мовою дозволяє випускнику вузу вести наукові дослідження в зарубіжних вузах, стати частиною міжнародної дослідницької групи, публікувати результати своїх досліджень у міжнародних журналах. Переваги CLIL полягають в тому, що дана методика дозволяє використовувати іноземну мову в реальному контексті для

вирішення реальних професійних завдань. Тобто іноземна мова виступає як ефективний спосіб встановлення міжпредметних зв'язків у рамках навчального плану, а також в якості мови міжкультурного спілкування, тому що вивчення іноземної мови відбувається в умовах іншомовного професійного контексту [3, с. 119]. Додатковими перевагами CLIL є цілісне синтезоване сприйняття предметів, що вивчаються, економія навчального часу, більш глибоке проникнення в суть проблем, підвищення мотивації студентів.

Отже, CLIL являє собою порівняно нову методику навчання, яку можна розглядати як унікальний спосіб навчання студентів профільних предметів через іноземну мову (teaching content through foreign language), а також навчання іноземної мови через сам предмет (teaching foreign language through content). Дана методика викликає великий інтерес у викладачів іноземних мов, а також серед педагогів, які володіють іноземною мовою і викладають свій профільний предмет у ВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воног В. В. Компетентностный подход в обучении иностранным языкам в аспирантуре. Вестник ТГПУ. 2015. № 12 (165). С. 25-29.
2. Литвишко О. М. Компетентностно-ориентированная модель обучения: преимущества методики CLIL в преподавании профессионально-ориентированного английского языка. Материалы научно-методических чтений ПГЛУ. 2015. С. 44–47.
3. Самойлова Е. В. Актуальные проблемы и перспективы преподавания иностранного языка студентам неязыковых специальностей вузов в рамках интегрированного подхода. Интеграция образования. 2014. №2. С.117-123.
4. Bieliaieva O., Lysanets Yu. Methodological Feasibility of Using the Content and Language Integrated Learning Approach in Medical Education. Актуальні питання медичної (фармацевтичної) освіти іноземних громадян: Проблеми та перспективи : зб. статей навч.-наук. конф. з міжнар. участю (22 листопада 2018 р., м. Полтава). Полтава : Українська медична стоматологічна академія, 2018. С. 7–8.
5. Ioannou Georgiou, Sophie and Pavlu, Pavlos: Guidelines for CLIL Implementation in Primary and Pre-primary Education. Comenius Socrates Project. URL: http://www.schools.ac.cy/klimakio/Themata/Anglika/teaching_material/clil/guidelinesforclilimplementation1.pdf (дата звернення: 28.10.2020).
6. Kay B. The TKT Course CLIL Module. Cambridge University Press, 2010. 128 p.
7. Marsh D. CLTL / EMILE – the European Dimension: Actions, Trends and Foresights Potential [Electronic resource] : The European Union. 2002. URL: <http://userpage.fu-berlin.de/elc/bulletin/9/en/marsh.html> (дата звернення: 28.10.2020).

УДК 378.147:376.352 (477)

Шуневич Б.І.

Львівський національний аграрний університет УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ Е-НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті проведено аналіз наукової літератури стосовно процесу розвитку електронного навчання (е-навчання) на прикладі його впровадження під час організації викладання і навчання іноземних мов в українських закладах вищої освіти (ЗВО); описано послідовність його впровадження від 1996 р. до 2020 р., а саме: використання для укладання своїх дистанційних курсів закордонні віртуальні навчальні середовища (ВНС), а пізніше – власні ВНС, ВНС у вільному доступі;